

Μνήμων

Τόμ. 37 (2019)

Μνήμων

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

ΜΝΗΜΩΝ

ΜΕΛΕΤΕΣ

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ, Και άλλες όψεις της βενετοκρατίας. Σκέψεις για τη βενετική κυριαρχία στον ελληνικό χώρο ● ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Κ. ΙΩΑΝΝΟΥ, Ψήφισμα για τη ζωή και το έργο του ζωγράφου Νικόλαου Κουνελάκη (1827-1869) ● ΑΣΠΑΣΙΑ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ, Διδάσκοντας το μέλλον: Η Νέα Ελλάδα στα σχολικά εγχειρίδια του τέλους του 19ου και των αρχών του 20ού αιώνα ● ΑΝΤΩΝΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ, Τουρκία και Τουρκοκύπριοι τη δεκαετία του 1950: προσλήψεις της ελληνικής Αριστεράς μέσω του Κυπριακού ● ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ – ΕΝΤΥΠΟ: ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΚΚΩΝΑΣ, 'Ο μουσικός Πέτρος Μανουήλ Τρέσιος († 1840) και η «χαρτογραφία» ή «χαρτοτυπία» του ● ΠΟΙΗ ΠΟΛΕΜΗ, Το ελληνικό εκδοτικό τοπίο τον 19ο αιώνα ● ΠΕΤΡΟΣ ΠΑΠΑΠΟΥΛΙΩΤΗΣ, Το τυπογραφείο και «Βεργατικό Εκδοτικό "Το Άστρο"»: στοιχειοθετώντας την εκδοτική δραστηριότητα του πρώτου κυπριακού κοινοματικού τυπογραφείου (1927-1931) ● ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΟΥΚΟΣ, Τυπογραφία και τυπογράφοι στην Ελλάδα και την Κύπρο: ανιχνεύοντας ομοιότητες και διαφορές ● ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΑΝΤΑΚΗΣ, Το τυπογραφείο του Γαλλικού Ινστιτούτου Αθηνών 1949-2001. Ένας ιδιαίτερος τυπογραφικός οργανισμός

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΣ Ε. ΣΚΛΑΒΕΝΤΗΣ, Λουκία Δρούλια (1931-2019). Αφισιομένη στην έρευνα και αποτελεσματική στη διεύθυνσή της

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΥ, Γυαυθρακαποθήκες στο Λαγείο. Το αρχείο του σταθμού ανθράκων της εταιρείας Μιχαλινός στην Κέα

ΜΝΗΜΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΝΤΟΚΟΥ (1934-2019)

ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΟΥΚΟΣ, ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ Δ. ΠΑΓΚΡΑΤΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΕΙΣ

Βαγγέλης Σαράφης, Γιάννης Καρράς, Γεώργιος Μαντούβαλος, Μαρία Χριστίνα Χατζηγιάννου, Σοφία Ματθαίου, Τριαντάφυλλος Ε. Σκλαβεντής, Γιάννης Κόκκωνας, Έλλη Λεμονίδου, Νικόλαος Μπουμπάκης, Δημοσθένης Α. Δόνος, Δημήτρης Δημητριάδης, Στρατής Μπουρνάζος, Κατερίνα Γαρθία, Ελένη Γιαρά

37

ΑΘΗΝΑ 2019-2020

ΜΝΗΜΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΝΤΟΚΟΥ (1934-2019)

ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΟΥΚΟΣ

doi: [10.12681/mnimon.36801](https://doi.org/10.12681/mnimon.36801)

Copyright © 2024

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΛΟΥΚΟΣ Χ. (2024). ΜΝΗΜΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΝΤΟΚΟΥ (1934-2019). *Μνήμων*, 37, 277-278.
<https://doi.org/10.12681/mnimon.36801>

ΜΝΗΜΩΝ

ΜΕΛΕΤΕΣ

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ, Και άλλες όψεις της βενετοκρατίας. Σκέψεις για τη βενετική κυριαρχία στον ελληνικό χώρο ☛ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Κ. ΙΩΑΝΝΟΥ, Ψηφίδες για τη ζωή και το έργο του ζωγράφου Νικόλαου Κουνελάκη (1827-1869) ☛ ΑΣΠΑΣΙΑ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ, Διδάσκοντας το μέλλον: Η Νέα Ελλάδα στα σχολικά εγχειρίδια του τέλους του 19ου και των αρχών του 20ού αιώνα ☛ ΑΝΤΩΝΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ, Τουρκία και Τουρκοκύπριοι τη δεκαετία του 1950: προσλήψεις της ελληνικής Αριστεράς μέσω του Κυπριακού ☛ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ – ΕΝΤΥΠΟ: ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΚΚΩΝΑΣ, Ό μουσικός Πέτρος Μανουήλ Έφεσιος († 1840) και ή «χαρτογραφία» ή «χαρτοτυπία» του ☛ ΠΟΠΗ ΠΟΛΕΜΗ, Το ελληνικό εκδοτικό τοπίο τον 19ο αιώνα ☛ ΠΕΤΡΟΣ ΠΑΠΑΠΟΥΛΥΒΙΟΥ, Το τυπογραφείο και «Εργατικό Εκδοτικό “Το Άστρο”»: στοιχειοθετώντας την εκδοτική δραστηριότητα του πρώτου κυπριακού κομματικού τυπογραφείου (1927-1931) ☛ ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΟΥΚΟΣ, Τυπογραφία και τυπογράφοι στην Ελλάδα και την Κύπρο: ανιχνεύοντας ομοιότητες και διαφορές ☛ ΝΙΚΟΛΑΣ ΜΑΝΙΤΑΚΗΣ, Το τυπογραφείο του Γαλλικού Ινστιτούτου Αθηνών 1949-2001. Ένας ιδιαίτερος τυπογραφικός οργανισμός

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΣ Ε. ΣΚΛΑΒΕΝΙΤΗΣ, Λουκία Δρούλια (1931-2019). Αφοσιωμένη στην έρευνα και αποτελεσματική στη διεύθυνσή της

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΥ, Γαιανθρακαποθήκες στο Αιγαίο. Το αρχείο του σταθμού ανθράκευσης της εταιρείας Μιχαλινός στην Κέα

ΜΝΗΜΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΝΤΟΚΟΥ (1934-2019)

ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΟΥΚΟΣ, ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ Δ. ΠΑΓΚΡΑΤΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

Βαγγέλης Σαράφης, Γιάννης Καρράς, Ίκαρος Μαντούβαλος, Μαρία Χριστίνα Χατζηγιωάννου, Σοφία Ματθαίου, Τριαντάφυλλος Ε. Σκλαβενίτης, Γιάννης Κόκκωνας, Έλλη Λεμονίδου, Νικόλαος Μπουμπάρης, Δημοσθένης Α. Δόνος, Δημήτρης Δημητρόπουλος, Στρατής Μπουρνάζος, Κατερίνα Γαρδίκια, Ελένη Γκαρά

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μελέτες

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ, Και άλλες όψεις της βενετοκρατίας. Σκέψεις για τη βενετική κυριαρχία στον ελληνικό χώρο . . .	11-44
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Κ. ΙΩΑΝΝΟΥ, Ψηφίδες για τη ζωή και το έργο του ζωγράφου Νικόλαου Κουνελάκη (1827-1869).	45-70
ΑΣΠΑΣΙΑ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ, Διδάσκοντας το μέλλον: Η Νέα Ελλάδα στα σχολικά εγχειρίδια του τέλους του 19ου και των αρχών του 20ού αιώνα	71-104
ΑΝΤΩΝΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ, Τουρκία και Τουρκοκύπριοι τη δεκαετία του 1950: προσλήψεις της ελληνικής Αριστεράς μέσω του Κυπριακού	105-124
ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ – ΕΝΤΥΠΟ:	
ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΚΚΩΝΑΣ, Ό μουσικός Πέτρος Μανουήλ Έφέσιος (†1840) και ή «χαρτογραφία» ή «χαρτοτυπία» του	125-158
ΠΟΠΗ ΠΟΛΕΜΗ, Το ελληνικό εκδοτικό τοπίο τον 19ο αιώνα . .	159-170
ΠΕΤΡΟΣ ΠΑΠΑΠΟΛΥΒΙΟΥ, Το τυπογραφείο και «Εργατικό Εκδοτικό “Το Άστρο”»: στοιχειοθετώντας την εκδοτική δραστηριότητα του πρώτου κυπριακού κομματικού τυπογραφείου (1927-1931) . .	171-194
ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΟΥΚΟΣ, Τυπογραφία και τυπογράφοι στην Ελλάδα και την Κύπρο: ανιχνεύοντας ομοιότητες και διαφορές	195-220
ΝΙΚΟΛΑΣ ΜΑΝΙΤΑΚΗΣ, Το τυπογραφείο του Γαλλικού Ινστιτού- του Αθηνών 1949-2001. Ένας ιδιαίτερος τυπογραφικός οργα- νισμός.	221-248

Προσεγγίσεις

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΣ Ε. ΣΚΛΑΒΕΝΙΤΗΣ, Λουκία Δρούλια (15.12.1931 – 18.7.2019). Αφοσιωμένη στην έρευνα και αποτελεσματική στη διεύθυνσή της	249-258
--	---------

Σημειώματα και μαρτυρίες

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΥ, Γαιανθρακαποθήκες στο Αιγαίο. Το αρχείο του σταθμού ανθράκευσης της εταιρείας Μιχαλινός στην Κέα . .	259-276
--	---------

Μνήμη Κωνσταντίνου Ντόκου (1934-2019)

ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΟΥΚΟΣ, ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ Δ. ΠΑΓΚΡΑΤΗΣ 277-284

Βιβλιοκρισίες

Γκαρος Μαντούβαλος, *Από το Μοναστήρι στην Πέστη. Επιχειρήση και αστική ταυτότητα της οικογένειας Μάνου (τέλη 18ου αιώνα – 19ος αιώνας)*, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Φιλοσοφική Σχολή, Βιβλιοθήκη Σοφίας Ν. Σαριπόλου, Αθήνα 2016, 463 σ. (Βαγγέλης Σαράφης) 285-288

Nikolaos A. Chrissidis, *An Academy at the Court of the Tsars. Greek Scholars and Jesuit Education in Early Modern Russia*, Northern Illinois University Press, 2016, 384 σ. (Γιάννης Καρράς) . . . 288-291

Katerina Galani, *British Shipping in the Mediterranean during the Napoleonic Wars. The Untold Story of a Successful Adaptation*, Leiden – Βοστώνη, Brill, 2017, 278 σ. (Γκαρος Μαντούβαλος) 292-298

Le consulat de Venise, tome II (1750-1751) και III (1752-1753), publiés par Nicolas E. Karapidakis, Centre de Recherche Scientifique, Sources et Études de l'Histoire de Chypre, Nicosie 2017, 538+735 σ. (Μαρία Χριστίνα Χατζηωάννου) 298-302

Βασίλειος Γ. Μαργακός, «Μόνον ἐπὶ τούτῳ καυχῶμαι: ὅτι τὴν πατρίδα ἠγάπησα». *Ρομαντική φιλοπατρία και μεταμορφώσεις τῆς πατρίδας στὸν Γκριγκὸρ Παρλίτσεφ (1830-1893)*, Ἀθήνα, Ἡρόδοτος, 2018, 480 σ. (Σοφία Ματθαίου) 302-308

Γιάννης Κόκκωνας, *Ἔγρεο, φίλα μᾶτερ. Προσωποποιήσεις της Ελλάδας στα χρόνια της Τουρκοκρατίας*, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 2018, 8ο μικρό, 235 σ. (Τριαντάφυλλος Ε. Σκλαβενίτης) 308-316

Ἑλλην, Ρωμηός, Γραικός. Συλλογικοί προσδιορισμοί και ταυτότητες, ἐπιστημονική ἐπιμέλεια Ὀλγα Κατσιαρδῆ-Hering, Ἀναστασία Παπαδιά-Λάλα, Κατερίνα Νικολάου, Βαγγέλης Καραμανωλάκης, Τμῆμα Ἱστορίας και Ἀρχαιολογίας ΕΚΠΑ, Ἱστορήματα 7, Ἀθήνα, Ἐκδόσεις Εὐρασία, 2018, 686 σ. (Γιάννης Κόκκωνας) 317-327

Robert Gerwarth, *The Vanquished. Why the First World War*

<i>Failed to End, 1917-1923</i> , London, Penguin Books, 2017, 464 σ. (ελληνική έκδοση: <i>Οι Ηττημένοι. Γιατί δεν τελείωσε ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, 1917-1923</i> , μτφρ. Ελένη Αστερίου, Αθήνα, Αλεξάνδρεια, 2018, 414 σ.) (Ελλη Λεμονίδου) . . .	327-334
<i>Οι πόλεις των Φιλικών. Οι αστικές διαδρομές ενός επαναστατικού φαινομένου. Πρακτικά Ημερίδας, Αθήνα 14 Ιανουαρίου 2015</i> , επιμ. Όλγα Κατσιαρδή-Hering, Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα 2018, 208 σ. (Νικόλαος Μπουμπάρης) . . .	334-338
<i>Πόλεμος, κράτος και κοινωνία στο Ιόνιο πέλαγος (τέλη 14ου – αρχές 19ου αιώνα)</i> , επιστημονική διεύθυνση: Γεράσιμος Δ. Παγκράτης, Αθήνα, Ηρόδοτος, 2018, 382 σ. (Δημοσθένης Α. Δόνος) . . .	339-342
<i>Άννα Ματθαίου, Οικογένεια και σεξουαλικότητα, μεταξύ παράδοσης και νεωτερικότητας. Ελληνικές μαρτυρίες, 17ος – αρχές 19ου αι.</i> , Αθήνα, Εκδοτικός Οίκος Μέλισσα, 2019, 276 σ. (Δημήτρης Δημητρώπουλος)	342-346
<i>Βαγγέλης Καραμανωλάκης, Ανεπιθύμητο παρελθόν. Οι φάκελοι κοινωνικών φρονημάτων στον 20ό αι. και η καταστροφή τους</i> , Αθήνα, Θεμέλιο, 2019, 320 σ. (Στρατής Μπουρνάζος) . . .	346-350
<i>Εύη Καρούζου, Εθνικές γαίες, εθνικά δάνεια και εθνική κυριαρχία. Βρετανική διπλωματία και γαιοκτησία στο ελληνικό κράτος 1833-1843</i> , Ακαδημία Αθηνών, Αθήνα 2019, 256 σ. (Κατερίνα Γαρδίκα).	350-353
<i>Λύντια Τρίχα, Σπυρίδων: ο άλλος Τρικούπης (1788-1873)</i> , Αθήνα, Πόλις, 2019, 850 σ. (Μαρία Χριστίνα Χατζηιωάννου) . . .	354-358
<i>Σοφία Λαΐου, Μαρίνος Σαρηγιάννης, Οθωμανικές αφηγήσεις για την Ελληνική Επανάσταση: από τον Γιουσούφ Μπέη στον Αχμέτ Τζεβντέτ Πασά</i> , Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών / Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών, Αθήνα 2019, 184 σ. (Ελένη Γκαρά)	359-366

Χρονικό της Εταιρείας Μελέτης Νέου Ελληνισμού 2019-2020

Διοικητικό Συμβούλιο και Εξελεγκτική Επιτροπή 2019-2020 . . .	367
Α'. Συναντήσεις-συζητήσεις	367-368
Β'. Συνέδρια – Ημερίδες	369
Γ'. Εκδόσεις	369

Δ'. Το Facebook της EMNE	369
Διοικητικό Συμβούλιο και Εξελεγκτική Επιτροπή 2020-2021 . . .	370
Α'. Συναντήσεις-συζητήσεις	370-371
Β'. Συνέδριο	371-372
Γ'. Το Facebook της EMNE	372
Ευρετήριο τόμου 37 (2019-2020)	373-396
Contents – Table des matières	397-398

Μνήμη Κωνσταντίνου Ντόκου (1934-2019)

Θα ήθελα, πριν αρχίσουμε, να πω δυο λόγια για τον Ντίνο Ντόκο που έφυγε από τη ζωή πριν από 15 μέρες περίπου.¹ Λίγοι ιστορικοί γνώριζαν όσο αυτός τους ελληνικούς πληθυσμούς στα χρόνια της Ενετοκρατίας. Με τη συστηματική μελέτη των βενετικών αρχείων έδωσε λίγες αλλά καίριες μελέτες, όπως το κτηματολόγιο της Βοστίτσας. Είπα λίγες, γιατί ο Ντίνος δεν κυνηγούσε τις δημοσιεύσεις. Αντίθετα, δεν ήταν φειδωλός στον χρόνο που διέθετε να συζητά και να βοηθά τους νεότερους στα βήματά τους. Για αυτό θα μπορούσαν να μαρτυρήσουν άτυποι συνεργάτες του, φοιτητές και καθηγητές του Ιονίου Πανεπιστημίου, στο οποίο δίδαξε την τελευταία περίοδο της ζωής του.

Η πρώτη γενιά του «Μνήμονα» κέρδισε πολλά από τις γνώσεις του, τη χωρίς δισταγμούς διάθεσή του για προσφορά, τον καλοσυνάτο χαρακτήρα του. Τον συναντήσαμε στα δύσκολα χρόνια της δικτατορίας, όταν αναζητούσαμε κάτι διαφορετικό. Ήταν τότε βοηθός, μαζί με την αείμνηστη Δέσποινα Κατηφόρη, στη Φιλοσοφική Σχολή της Αθήνας. Μαζί τους μπορούσαμε να έχουμε έναν διάλογο, μια υπόδειξη, μια ευθάρρυνση που δεν εύρισκες ανάμεσα σε καθηγητές, με μερικές φυσικά εξαιρέσεις όπως αυτή του Βασίλη Σφυρόερα.

Ο Ντίνος πήρε την εποχή αυτή την πρωτοβουλία να διδάξει σε κάθε ενδιαφερόμενο λατινική και ελληνική παλαιογραφία. Τα άτυπα αυτά σεμινάρια γίνονταν σε μη εργάσιμες ημέρες, Κυριακή συνήθως, σε ελεύθερους χώρους ενός φροντιστηρίου ή σε κάποιο σπίτι. Μαθαίναμε να διαβάζουμε έγγραφα της Ενετοκρατίας και Τουρκοκρατίας σε ένα κλίμα παρέας και χαλαρής ανταλλαγής απόψεων, που τόσο το είχαμε ανάγκη. Μάλιστα, στο τέλος μιας περιόδου, ο Νίκος Τσιτσιμελής ετοίμασε σε βυζαντινή γραφή τα πτυχία παλαιογραφίας όλων μας, που τα υπέγραψε ο Ντίνος φυσικά ως δάσκαλος αλλά και ο υποφαινόμενος, δεν θυμάμαι με ποια ιδιότητα, νομίζω του πρύτανη. Μερικοί από εμάς κορνιζάραμε αυτά και όχι τα πραγματικά μας πτυχία. Μια συνάδελφος, μάλιστα, κατέθεσε

---

1. Το κείμενο που ακολουθεί, αναγνώστηκε από τον Χρ. Λούκο στις 16 Οκτωβρίου 2019, στα γραφεία της EMNE, πριν από την προγραμματισμένη ομιλία του με τίτλο «Αμπέλι, κρασί και κοινωνία. Μερικές σκέψεις για την οινοπαραγωγή και τους οινοπαραγωγούς στη Σαντορίνη (περίπου 1830-1940)», στο πλαίσιο των συναντήσεων-συζητήσεων της Τετάρτης, την οποία αφιέρωσε ο ομιλητής στη μνήμη του Κωνσταντίνου Ντόκου.

το δικό της επίσημα στην Ακαδημία Αθηνών ως δικαιολογητικό για να διεκδικήσει μια υποτροφία για το Ινστιτούτο της Βενετίας. Μπορείτε να φανταστείτε σε ποια δύσκολη θέση βρέθηκα λίγα χρόνια αργότερα, όταν έχοντας αρχίσει τις πρώτες εργασιακές μου σχέσεις με το ΚΕΙΝΕ της Ακαδημίας, με ρώτησαν από τη Γραμματεία σχετικά με αυτό το πτυχίο που είχε κατατεθεί.

Από την παρέα αυτή, που φυσικός της αρχηγός ήταν ο Ντίνος, προέκυψε η Ελληνική Παλαιογραφική Εταιρεία ως νόμιμη, μη κερδοσκοπική εταιρεία. Στις συναντήσεις για μαθήματα παλαιογραφίας προστέθηκαν και συναντήσεις εναλλάξ σε σπίτια των μελών όπου παρουσιάζονταν βιβλία. Σε λίγο νοικιάστηκε το πρώτο μας υπόγειο στην οδό Ισαύρων και εκεί μεταφέρθηκαν όλες μας οι δραστηριότητες. Τότε άρχισαν και οι παρουσιάσεις. Το σημαντικότερο πάντως προϊόν αυτής της συσσωμάτωσης, με τις διάφορες φάσεις της, ήταν η απόφασή μας να αποκτήσουμε ένα δικό μας περιοδικό. Έτσι προέκυψε ο *Μνήμων*.

Η πτώση της δικτατορίας ήταν φυσικό να επηρεάσει και την Εταιρεία μας. Πολλά μέλη ζήτησαν η Ελληνική Παλαιογραφική Εταιρεία να εγκαταλείψει το μεγάλο χρονικό ανάπτυγμα που κάλυπτε και να περιοριστεί στον νέο Ελληνισμό. Ο Ντίνος, αρχηγός και πρόεδρος μας, δεν συμφώνησε, ήθελε η Εταιρεία να κρατήσει τον πολυσυλλεκτικό της χαρακτήρα και τον χαλαρό τρόπο λειτουργίας. Η διαφωνία για πολλούς από εμάς ήταν οδυνηρή και τελικά κατέληξε στη δημιουργία μιας νέας Εταιρείας, της Εταιρείας Μελέτης Νέου Ελληνισμού, αυτής που έχουμε σήμερα. Ο Ντίνος πικράθηκε, σιωπηλά αποδέχθηκε την απόφαση της πλειοψηφίας και σταδιακά αποχώρησε.

Οι δρόμοι μας υπήρξαν στη συνέχεια διαφορετικοί αλλά εγώ προσωπικά, και θέλω να πιστεύω και πολλοί άλλοι από την πρώτη αυτή, την ηρωική, θα έλεγα, περίοδο του «Μνήμονα», δεν ξεχάσαμε πόσα του οφείλουμε, σε γνώσεις αλλά και σε φιλική συμπαράσταση και ανθρώπινη ζεστασιά, στα πρώτα βήματά μας ως εκκολαπτόμενοι ιστορικοί. Αυτές οι αναμνήσεις ήλθαν πάλι ορμητικά, μόλις αγγέλθηκε ο θάνατός του.

Θέλω να αφιερώσω στη μνήμη του τη σημερινή μου ομιλία.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΟΥΚΟΣ